

Corneliu Pivariu

Geopolitica actuală, descoperită în 200 de episoade, Braşov, Editura Pastel, 2011, 328 p.

Cele 200 de Editoriale şi Puncte de vedere publicate de general-maior (r) Corneliu Pivariu în „Pulsul Geostrategic” în perioada martie 2007 – mai 2001, reunite în cartea de faţă, constituie, cumva, un parcurs de recapitulare şi reamintire a unor teme şi evenimente internaţionale sau globale importante, ce s-au aflat în decursul celor patru ani sub lupa autorului.

Organizate pe capitole tematice, textele au menirea de a ne readuce atenţiei fragmente din trecutul nostru foarte recent, pe care uneori îl uităm poate prea repede sau pe care nu îl înţelegem încă pe deplin, dar care cu siguranţă are asupra tuturor o influenţă semnificativă. Nu lipsesc reperele cronologice menite a reconstitui fidel acest trecut foarte recent, fiecare text fiind însoţit de data publicării, şi, bineînţeles, conţinând referiri exacte la plasarea în timp a evenimentului abordat.

Formatul restrâns al textelor contribuie la facilitarea lecturii şi îi imprimă un ritm alert şi susţinut, păstrând însă valoarea documentară a numeroaselor informaţii culese de autor cu prilejul deplasărilor în diferite zone, al reuniunilor internaţionale economice sau de securitate, sau al contactelor cu personalităţi din domeniile politic, economic, militar, religios, media, dar şi al contactelor cu oamenii obiştuiţi, care, aşa cum precizează autorul, nu pot lipsi atunci când se doreşte o bună înţelegere a problemelor economice, sociale, politice reale.

În primul capitol, *Probleme globale — globalizarea*, sunt incluse o suită de editoriale/puncte de vedere ce se axează asupra unor probleme de fond aflate pe agenda globală, într-o lume în care sferele interne şi externe ale statelor nu par a mai fi atât de ferm separate. Ca atare, vom întâlni în acest prim capitol marile îngrijorări ale prezentului, asupra cărora autorul se apleacă cu concentrarea maximă a celui ce nu doreşte să piardă momentul prielnic de a-şi spune părerea: pacea şi războiul – cu domeniul intrinsec al înarmării/dezarmării, terorismul, problema resurselor energetice, a resurselor de apă şi alimentare şi accesul inegal la ele, accentuarea polarizării între zonele bogate şi cele sărace, dezvoltarea tehnologică şi societatea actuală, consecinţele schimbărilor climatice, criza economico-financiară, tendinţele demografice, problema migraţiei ilegale, evoluţia unor domenii ale dreptului – precum dreptul mării sau pedeapsa cu

moartea, criminalitatea transfrontalieră etc.

În fond, toate aceste multiple teme, aflate într-o strânsă conexiune, fac parte din conceptul astăzi atât de extins al *securităţii* şi sunt rezultat al acţiunii bivalente a omului, care poate construi dar poate şi să distrugă. Iar mesajul pe care autorul doreşte să-l transmită pare a fi acela că este necesară o acţiune constructivă a omului, pentru a rezolva probleme pe care singur le-a creat, şi care, de foarte puţine ori prezintă avantajul de a se autoregla.

Capitolul al II-lea se intitulează *Marile puteri şi relaţiile dintre ele* şi debutează cu o serie de texte despre Statele Unite ale Americii: documente strategice în domeniile informaţiilor şi apărării, SUA sub preşedinţia lui Barrack Obama, SUA şi Turcia, SUA şi Irak, etc. În aceeaşi categorie, autorul vorbeşte şi despre China, această mare putere „cu un comportament diferit în raport cu alte mari puteri” şi care „se poate autoizola, aşa cum a făcut-o înaintea invaziei britanice din secolul XIX şi în timpul lui Mao Zedong” (pp. 77-78). În legătură cu China autorul se opreşte, printre altele, asupra Tibetului şi asupra crizei economico-financiare. În ce priveşte Rusia, menţionăm că autorul se îndreaptă, printre altele, către sporirea creşterii cheltuielilor militare în Federaţia Rusă, către criza economico-financiară, spre consolidarea poziţiei ruseşti în vecinătatea apropiată (fosta URSS), dar şi către relaţiile Rusiei cu Turcia, Olanda, Israel, SUA sau UE. Statutul de mare putere al Franţei atrage atenţia autorului în privinţa unor chestiuni precum: poziţia geopolitică a acestei ţări, Franţa sub Sarkozy, ca liant între UE şi NATO, reuniunea trilaterală Germania – Franţa – Rusia, din octombrie 2010. Un subcapitol aparte este rezervat de autor relaţiei dintre SUA şi Rusia, din care semnalăm: Rusia, SUA, programul nuclear iranian şi Orientul Mijlociu; 45 de ani de funcţionare a „telefonului roşu” Moscova–Washington; amplasarea rachetelor Patriot în Polonia.

Următoarele capitole se opresc, fiecare în parte, asupra unora din cele mai importante zone ale lumii: *Asia, Europa, Orientul Mijlociu şi Africa*. Autorul identifică în toate aceste zone geografice şi geostrategice problemele nevralgice cu care ele se confruntă. Relaţiile dintre India şi Pakistan, relaţiile dintre cele două state coreene, situaţia din Afganistan sunt temele pe care Corneliu Pivariu le consideră a fi cele mai im-

portante pentru Asia. Europa în schimb se confruntă, printre altele, cu numeroase probleme circumscrise problematicii largi a Uniunii Europene.

Orientul Mijlociu — atât de instabil prin specificul său — este analizat din mai multe puncte de vedere, unul dintre acestea fiind conceptul „noului Orient Mijlociu”, lansat în 2006, și care „deschide o adevărată cutie a Pandoriei” (p. 178) deoarece aduce în prim plan chestiunea frontierelor.

Simon Hix, Abdul G. Noury, Gérard Roland

Politica democratică în Parlamentul European, Cluj-Napoca, Editura CA Publishing, 2010, 426 p.

Editura CA Publishing a publicat, în 2010, în colecția Științe Politice, cartea *Politica democratică în Parlamentul European*, semnată de Simon Hix, Abdul G. Noury și Gérard Roland. Argumentele care justifică necesitatea unei astfel de cărți sunt multiple și consistente și s-au cristalizat pe măsură ce în evoluția sa Parlamentul European (PE) a căpătat caracteristici și competențe noi, pe care la începuturile sale nu le avea. Am spune că prezenta carte se construiește în jurul câtorva întrebări, ale căror răspunsuri constituie osatura însăși a acestei instituții unice, parte a UE, „probabil cea mai semnificativă inovație instituțională din lume în ce privește modul de organizare a sferei politice și a statului” (p. 37) din a doua jumătate a secolului XX.

Pe de o parte, PE este acum singura instituție aleasă din cadrul Uniunii Europene. Acest fapt a determinat o serie de implicații majore. Dacă inițial, vechiul Adunare Comună era un for ce reunea reprezentanți naționali numiți de statele membre, schimbarea ce s-a produs odată cu alegerile europene din 1979 a scos în evidență o chestiune importantă: sunt alegătorii din statele membre reprezentați democratic în Parlamentul European pe care îl aleg? Aceasta este una din întrebările la care autorii încearcă să răspundă.

Apoi, unicitatea PE rezultă din interacțiunea complexă dintre nivelul național și cel european. Alegerile pentru PE sunt organizate de statele europene, după o formulă ce a mers în direcția unei relative uniformizări, dar care rămâne totuși de competența fiecărui stat. În plus, cei aleși în PE sunt selectați în acest scop tot la nivel național, dar odată deveniți parlamentari europeni se văd în situația inedită de mandanți cu doi mandatar. Chiar dacă la început, neavând altă formulă de aranjare, membrii primei Adunări Comune s-au așezat după criteriul alfabetic, nu a durat mult până când s-au constituit grupuri politice după criteriul ideologic, iar formalizarea lor a venit în 1953. De atunci, organizarea internă a PE a păstrat și întărit principiul afilierii membrilor după afinitățile ideologice, în dauna criteriului național. Ca atare, autorii se întreabă în ce măsură membrii PE acționează

Cartea generalului-maior (r) Corneliu Pivariu reprezintă pentru cititor un ghid util care îi indică zonele nevralgice și centrii de greutate de pe harta actuală a lumii și îi clarifică interconexiunile, venind în sprijinul acestui demers cu un volum considerabil de informații din toate domeniile ce construiesc, împreună, geopoliticul.

în numele și în interesul statului din care provin sau în conformitate cu grupul ideologic transnațional din care fac parte. Se mai întreabă și care este influența partidelor naționale asupra deciziilor din PE. Pentru a surprinde subtilitățile acestui raport între nivelul național și cel european, autorii recurg la analiza cantitativă ce le furnizează valori numerice referitoare la coeziunea grupurilor politice transnaționale. Ei reușesc să stabilească modele de comportament de vot, punând în ecuație voturile nominale, singurul tip de vot din PE care arată, concret, în ce fel a votat fiecare membru într-o anumită chestiune. Desigur, autorii precizează limitele acestei analize: votul nominal nu este folosit, arată ei, decât pentru o treime din chestiunile votate în PE, iar pe de altă parte, dacă votul nominal arată că un membru al PE a votat într-un anumit fel, nu este obligatoriu ca el să-și păstreze comportamentul de vot cu fiecare ocazie.

O altă întrebare la care autorii răspund este legată de domeniul propriu-zis al rolului PE în materie de legiferare. Cum a evoluat PE de la o instituție ce nu avea decât un rol consultativ în materie legislativă, care nu restrângea decizia Consiliului nici măcar printr-o întârziere temporară, la situația de colegiator, alături de Consiliu? Prin drumul ce s-a deschis odată cu Tratatul de la Maastricht, procedura de codecizie, ce a înlocuit procedura mai simplă a cooperării, a devenit procedura legislativă ordinară, ale cărei domenii de aplicare au cunoscut o extindere constantă.

Autorii mai prezintă și evoluția raporturilor dintre PE și executivul european, punând în evidență funcția de control exercitată de PE asupra celorlalte două principale instituții ale UE, Consiliul și Comisia.

Sunt chestiuni care sunt analizate în cartea de față în întreaga lor interconexiune. Autorii alternează discursul teoretic cu verificarea empirică, cu grija permanentă de a preciza eventuale limite sau imprecizii ale metodei lor de cercetare și de a veni cu nuanțări ce pun în evidență subtilitățile echilibrului instituțional din cadrul UE.

Ruxandra Iordache

Alina Bârgăoanu

Examenul Schengen. În căutarea sferei publice europene, București, Editura Comunicare.ro, 2011, 252 p.

Volumul *consacrat sferei publice românești și europene*, pentru a cita pe coordonatoarea proiectului, prof. univ. dr. Alina Bârgăoanu, a apărut sub auspiciile Centrului de Cercetare în Comunicare, la editura Facultății de Comunicare și Relații Publice din cadrul SNSPA, București și are un titlu provocator, care îndeamnă cititorul la meditație: *Examenul Schengen. În căutarea sferei publice europene*.

Lucrarea reprezintă rezultatul proiectului de cercetare organizat sub auspiciile Centrului de Cercetare în Comunicare din cadrul Facultății de Comunicare și Relații Publice din SNSPA, desfășurat în perioada 10 ianuarie – 22 martie 2011, cu o echipă coordonată de Alina Bârgăoanu și formată din Nicoleta Corbu, Elena Negrea, Mădălina Boțan, Flavia Durach, Oana Ștefăniță, Maria Lesaru și Adina Grigoriu, alături de alți 11 studenți și absolvenți.

Volumul de studii își propune să analizeze sfera publică din România din perspectiva unui context particular și anume subiectul amânării aderării României la spațiul Schengen: „Cercetarea de față, bazată pe modelul sferelor publice naționale europenizate, și-a propus testarea acestui model într-un context particular, cel al propunerii de amânare a aderării României la Schengen. Demersul a avut în vedere reflectarea și încadrarea acestuia în mass-media românești (știri, dezbateri TV, precum și știri on line), percepția publică referitoare la aderarea României la spațiul Schengen, precum și poziția actorilor publici față de acest subiect.” (p. 180)

Rezultatele cercetării, așa cum se regăsesc în volumul de față, sunt structurate pe două capitole mari: *Uniunea Europeană: actualitate și perspective* și *Aderarea României la spațiul Schengen: încadrare mediatică, percepția socială și dezbaterile publice*.

Volumul are un capitol de concluzii foarte riguros alcătuit, precum și un spațiu rezervat anexelor. Acest spațiu cuprinde printre altele și transcrierea completă a unor interviuri cu zece personalități politice: Teodor Baconschi, Vasile Blaga, Daniel Dăianu, György Frunda, Teodor Meleșcanu, Norica Nicolai, Leonard Orban, Ioan Mircea Pașcu, Vasile Pușcaș și Adrian Severin. Interviurile s-au desfășurat în perioada 25 ianuarie 2010 – 4 februarie 2011, după o grilă de întrebări comune, stabilită de echipa de cercetare.

Echipa proiectului, coordonată de Alina Bârgăoanu a aplicat grila de interviu și a analizat și inter-

pretat datele furnizate de acesta, din perspectiva unor probleme cheie, precum: semnificația aderării la Spațiul Schengen, motivele amânării aderării la spațiul Schengen, reacția oficialilor români la anunțul de amânare a aderării, consecințe ale amânării aderării, responsabilitatea pentru amânarea aderării României la spațiul Schengen, mediatizarea subiectului, euro-scepticismul și explicațiile sale.

Cercetătorii din cadrul Centrului de Cercetare în Comunicare și-au propus investigarea modului în care a fost mediatizat subiectul sugerat prin binonul *Schengen-România*, iar rezultatele cercetării au fost sintetizate, cum afirmam mai sus, din perspectiva prezenței subiectului în diferite mijloace mass-media din România: televiziune, radio, știri on line etc.

Analiza cantitativă (analiză de conținut) a urmărit să clarifice următoarele aspecte: cât de vizibile sunt știrile legate de subiectul Schengen față de celelalte tipuri de știri difuzate, cât de proeminente sunt știrile privind subiectul Schengen și care sunt actorii prezenți în știrile Schengen. (p. 176)

Capitolul de concluzii finale, care însumează rezultatele cercetării analizate, cuprinde mai multe informații desprinse de către echipa de cercetători. Referindu-se la mediatizarea integrării României în spațiul Schengen, așa cum este ea reflectată de către sfera publică românească, s-a ajuns la concluzia că:

Este aproape cert că, în acest caz concret, sfera publică românească nu a trecut examenul europeanizării: mesajele vehiculate în sfera publică românească, chiar cele care vizau un imaginar public european, francez, german etc., au fost destinate exclusiv consumului intern.

Pe de altă parte, din activitatea echipei de cercetare reiese faptul că subiectul Schengen a fost destul de puțin vizibil, cu toate că în anul 2011 mass-media din România dădea, la prima vedere, senzația că este un subiect foarte prezent.

O altă concluzie a studiului se referă la modul în care sfera publică românească reflectă tendințele europene și din acest punct de vedere se poate susține că: este prematur să vorbim despre o sferă publică românească europeanizată. (...) subiectul Schengen a constituit mai degrabă un pretext retoric pentru a dezbate probleme interne. Dovadă și faptul că a dispărut aproape complet de pe agenda publică, deși miza lui crește cu trecerea timpului.

Ileana Stănculescu

Alina Harja, Guido Melis

Românii. Minoritatea comunitară decisivă pentru Italia de mâine, traducere de Sabin Drăgulin, Iași, Institutul European, 2011, 196 p.

Ne bucurăm să semnalăm, la scurt timp după apariția versiunii originale — *Romeni. La minoranza decisiva per l'Italia di domani* (Rubbettino, 2010) — traducerea și apariția în străile editoriale a unei cărți

scrise la patru mâini, care își propune să înfățișeze comunitatea românească din Italia. Alina Harja și Guido Melis, împreună și fiecare în parte, se pronunță în perfectă cunoștință de cauză asupra subiec-

tului ales. Prin ei capătă voce peste 1 milion de suflete de români răzlețiți în Peninsula. În ciuda apartenenței la generații diferite și a punctelor de plecare diferite — A. Harja este de origine română, corespondent de presă, iar G. Melis este italian, profesor universitar și deputat — cei doi autori se armonizează perfect pentru că fiecare dintre ei parcurge jumătatea de drum care îi revine spre a-și putea înțelege partenerul de dialog.

Cartea este alcătuită în două părți, fiecare dintre ele structurată în cinci capitole: *Cum sunt în realitate românii* și *Ce ar trebui să se știe despre românii „italieni”*. Chestiunea românilor din Italia este pusă în relație cu demografia, religia, politica, economia, mass-media etc. Spațiul de observație este strada, închisoarea, biserica, școala, familia, formele de asociere a românilor din Italia etc. Viziunea autorilor este una documentată și articulată, ponderată și ancorată în realitate, dar nu tinde să impună o imagine anume, ci invită cititorul în laboratorul lor, îl fac partaș la cercetarea lor, la sursele lor, la demersul lor comparativ-analitic, la mecanismul de descifrare a interesului care determină îngroșarea anumitor tușe

atunci când sub reflector se află această comunitate problematică.

Metodologia aplicată și perspectivele de abordare sunt multiple, iar cartea este un hibrid din acest punct de vedere. Narațiunea se împletește cu interviul și confesiunea, cu analiza sociologică, cu interpretarea unor statistici și a revistei presei. Substratul politic, conotațiile rasiste și mesajele subliminale nu le rămân oculte. Autorii identifică nuanțele și disecă subiectul atât din mijlocul comunității românești, cât și din ipostaza italianului mediu, adesea manipulat prin campanii media. Rezultă de aici o imagine poli-fațetă și policromă. Scrișul lor este unul viu, actual, interesant. Stilul nu este liniar, ci jurnalistic, polemic, combativ, argumentativ, academic, dar întotdeauna circumscris mărcii veridicității, deși premisa cărții conține un autodenunț de „părtinire”. Anostele cifre din statistici capătă chipuri și nume, declarațiile cu iz demagogic sunt demontate, iar prejudecățile sunt golete de seva lor nocivă. Astfel imigranții de origine română nu mai apar ca „decreței” sau cocktail de alcool și violență, ci ca „noii italieni”.

Carmen Burcea

Nils Muižnieks

Latvian — Russian relations: Dynamics Since Latvia's Accession to the EU and NATO, Riga, University of Latvia Press, 2011, 88 p.

Nils Muižnieks este directorul Institutului de Cercetări Sociale și Politice avansate al Facultății de Științe Sociale de la Universitatea din Letonia. Este autor a numeroase lucrări privind relațiile ruso-letone și despre minoritatea rusă din Letonia. În lucrarea pe care o supunem atenției, intitulată *Latvian — Russian relations: Dynamics Since Latvia's Accession to the EU and NATO (Dinamica relațiilor letono-ruse după aderea Letoniei la UE și NATO)*, abordează influența exercitată de Rusia în discuțiile privind politica externă a țării, indiferent dacă acestea privesc aspecte ale securității militare, dependenței energetice, subiectele istorice ori alte teme. Autorul susține că deși este o țară mică, relativ stabilă și prosperă în comparație cu alți vecini ai Rusiei, Letonia are o importanță disproporționată în politica externă a Federației Ruse și în opinia publică rusă. Încă dinainte de criza „Statuilor Soldaților de Bronz” din 2007 și de Războiul ruso-georgian din 2008, Letonia a fost pusă aproape sau chiar pe primul loc în lista țărilor pe care Rusia le consideră „cel mai puțin prietenoase”. Rusia a alocat un extraordinar efort diplomatic pentru a arăta comunității internaționale tratamentul la care sunt supuși rușii și vorbitorii de limbă rusă (adică populația a cărei limbă maternă este limba rusă) din Letonia. Mai mult, sportul, băncile, sectorul imobiliar și alte sectoare economice au atras o parte importantă a elitei ruse.

Lucrarea este structurată în opt capitole, abordând probleme legate de contextul politic, securitatea

militară, problema energetică, relațiile economice, puterea „soft” a Rusiei — prin influența exercitată în cultură, sport, religie, educație, mass-media, migrații, cooperarea la nivel local.

În primul capitol, autorul descrie contextul social-politic al relațiilor ruso-letone. Analiza se bazează pe documente oficiale sau pe cercetări empirice realizate pe bază de chestionare. Prin centralizarea unor sondaje de opinie desfășurate în perioada 1994-2000 se arată că ponderea letonilor care văd Federația Rusă ca o amenințare la adresa securității naționale a scăzut continuu, de la 73% în 1994 la 63% în 2004.

Cel de-al doilea capitol analizează aspectele politice ale relațiilor dintre Letonia și Rusia. Războiul ruso-georgian a determinat elita politică letonă să re-evalueze dependența energetică a țării față de Rusia. Desigur că acest lucru nu înseamnă în viziunea autorului că țara trebuie să renunțe la dezvoltarea relațiilor economice și politice cu Rusia. Războiul a determinat Letonia să-și pună problema reconsiderării raporturilor de securitate cu Rusia într-un cadru mai larg politic și militar. Întrebările pe care autorul le pune sunt legate de nivelul până la care statutul de țară membră NATO și UE va proteja Letonia de potențiale presiuni și agresiuni din partea Rusiei? Ce pași trebuie să facă UE

și în special NATO pentru a asigura securitatea Letoniei? Ce ar trebui să facă Letonia pentru a-și spori securitatea?

Pentru a răspunde întrebărilor de mai sus, autorul consideră că este necesară o evaluare a aspectelor ce țin de securitatea militară și resursele energetice, aspecte analizate pe larg în capitolele trei, respectiv patru. Elementul cheie al securității militare a Letoniei l-a reprezentat retragerea trupelor ruse în 1994, închiderea stației radar rusești din orașul Skrunda în 1998 și aderarea Letoniei la NATO în 2004. Toate acestea au marcat existența unor relații militare tensionate între cele două țări, dar mai recent s-a înregistrat un punct de cotitură în aceste relații prin dezvoltarea unui coridor de tranzit creat de Statele Unite ale Americii în 2009, pentru a furniza bunuri non-letale forțelor militare din Afganistan, și pentru a evita rutele nesigure prin Pakistan. Coridorul începe din portul leton Riga, traversează Rusia, Kazakhstan și Uzbekistan după care intră în Afganistan la Termez. Din punct de vedere ale relațiilor ce țin de domeniul energiei, sunt de remarcat interconexiunile energetice din jurul Mării Baltice, care o dată cu implementarea

piețelor energetice și liberalizarea din următorii ani, va determina ca Letonia să treacă ușor de la a fi o „insulă” complet dependentă de Rusia la integrarea ei într-un sistem energetic „peninsular”. Cu toate acestea, lobby-ul energetic rusesc rămâne foarte puternic în Lituania prin companiile *Gazprom* și *Itera*.

În ultimul capitol al cărții sunt abordate probleme ale cooperării la nivel local dintre Letonia și Rusia. Cooperarea dintre Riga și Moscova a început în 2001 prin semnarea unui acord de cooperare în domeniul comerțului, economiei, științei și tehnologiei, și în domeniile umanitar și cultural. Cu toate acestea, autorul subliniază că potențialul real al colaborărilor dintre orașe și cel transfrontalier nu este încă realizat la potențialul de care dispune zona.

În concluzie, lucrarea prezentată deși nu se extinde pe un număr semnificativ de pagini reușește să surprindă foarte bine realitățile unui spațiu geografic și geopolitic în continuă schimbare. De asemenea, volumul de informație este bine structurat oferindu-le posibilitatea și celor ce cunosc mai puțin probleme zonei, să-i înțeleagă complexitatea și provocările pe scara relațiilor internaționale.

Oana Simion

Nils Muižnieks (ed.)

The Geopolitics of History in Latvian-Russian Relations, Riga, Academic Press of the University of Latvia, 2011, 238 p.

Apariția recentă a lucrării *The Geopolitics of History in Latvian-Russian Relations* (*Geopolitica istoriei în relațiile letono-ruse*) care abordează problematica influenței trecutului în politica externă, în special cu referire la relațiile Letoniei cu Rusia, reprezintă fără îndoială un reper de seamă în ceea ce privește studiul problemelor geopolitice.

Cartea aduce laolaltă specialiști în științe politice și experți în studiul comunicării care încearcă să arunce o amplă privire asupra memoriei politice analizând chestiunea graniței, statutul legal al coloniștilor de după război și amenințarea letonă vizavi de posibilele pretenții de despăgubire. Acestea au fost aspectele cel mai larg dezbătute în relațiile letono-ruse.

După cum menționează chiar editorul în capitolul introductiv, denumit *Istorie, memorie și politică externă letonă*, chestiunile legate de istorie și memorie sunt prezente în prim-planul relațiilor interstatale letono-ruse. Oficialii letoni au acuzat adesea Rusia că încearcă „vâruierea” trecutului, în special represiunile staliniste și anexarea forțată a Letoniei. La rândul lor, oficialii ruși, atât în relațiile bilaterale cât și în forumurile multilaterale i-au acuzat pe omologii lor de „revizuire” a istoriei, chiar și „glorificarea” sau „reabilitarea” nazismului.

Întrebările la care editorul volumului își propune să răspundă pe parcursul celor aproximativ 200 de pagini sunt: De ce aceste chestiuni continuă să com-

plice relațiile bilaterale? Ce se află în spatele invocării constante a trecutului? Raportarea la evenimente ce s-au petrecut cu mult timp în urmă este doar un joc ideologic, o mască pentru obținerea altor interese politice sau economice? Există posibilitatea unui armistițiu în aceste „războaie de memorie”? iar, în opinia sa, pentru a răspunde la aceste întrebări este necesară clarificarea unor aspecte conceptuale în discuție și analizarea legăturilor existente între istorie, memorie și politica externă.

Prima parte a cărții încearcă să analizeze mai amănunțit modul în care Letonia este văzută în narațiunea istorică a Rusiei prin cuvintele și acțiunile autorităților Rusiei, istoricilor, scriitorilor de manuale școlare și producătorilor de filme documentare.

În capitolul de început al acestei prime părți (*Perspectivelor oficiale ruse privind moștenirea istorică: o scurtă introducere*), Kristīne Doroženkova analizează evoluția atitudinilor oficialilor ruși vizavi de aspectele istorice referindu-se, în special la statul leton. Pe parcursul acestor pagini, se examinează atât documentele oficiale și declarațiile publice făcute de președintele rus, primul-ministru, membrii Parlamentului și de asemenea de Consiliul Local al Moscovei, acesta din urmă fiind inclus datorită influenței exercitate în politica externă rusă.

În capitolul *Letonia și statele Baltice în istoriografia rusă*, Vita Zelēe analizează în profunzime isto-

riografia rusă și descrierea Letoniei și a spațiului baltic în această privință. Analizele sunt împărțite în două părți. Prima parte investighează istoria ca disciplină academică în Rusia din momentul creării ordinii sovietice iar a doua parte se focusează pe Letonia și statele baltice în scrierile istorice din Rusia secolului al XX-lea.

A doua parte a cărții pune accentul pe asemănările și diferențele dintre Letonia și Rusia și „dialogul” despre trecut dintre ele.

În capitolul *Celebrări, date comemorative și ceremonii asociate: experiența sovietică, transformarea sa și celebrările Zilei Victoriei în Rusia și Letonia*, Klinta Loēmele, Olga Procevska și Vita Zelē compară practicile comemorative din Letonia și Rusia din timpul celui de-al doilea război mondial pentru ca apoi să fie trecute în revistă și cele care mai există în era post-sovietică.

Capitolul denumit *Chestiunea compensațiilor în relațiile letono-ruse*, scris de Ivars Ijabs încearcă să răspundă la următoarea întrebare: Rusia ar trebui să-i plătească Letoniei daune pentru prejudiciul cauzat de regimul sovietic?

În penultimul și ultimul capitol al volumului, Toms Rostoks și Nils Muižnieks analizează „dialogurile” letono-ruse despre trecut în cadrul diferitelor instituții europene.

În ultimele pagini ale cărții, în capitolul *Bătăliile de memorie letono-ruse la Curtea Europeană a Drepturilor Omului*, editorul Nils Muižnieks examinează aceste „bătălii de memorii” care gravitează în jurul unui număr de cazuri ce aveau legătură cu moștenirea trecutului sovietic. În toate aceste cazuri, Letonia a fost statul pârât iar în unele din ele, Rusia a participat ca o a treia parte în timp ce în altele oficialii ruși și mass-media au dezbătut activ procedurile și rezultatul cazurilor.

În încheierea prezentării acestei lucrări nu putem să nu accentuăm ideea potrivit căreia surprinzător de puțini cercetători au abordat problema letono-rusă analizată în această carte iar acest lucru reprezintă un motiv în plus pentru a considera acest volum un demers științific necesar și util pentru problematica relațiilor internaționale.

Oana Simion